

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 7

ŠTEV. 12

DECEMBER 1957

LETO XVI

Zlati jubilej

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani

27. junija 1887 je osnoval župnik Jerič Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani, ki je prevzelo v last tiskarno in bukvarno. Razvoj KTD so pospeševali zlasti pokrovitelji škof dr. Missia, škof dr. A. B. Jeglič in sedanji pokrovitelj škof dr. Rožman. Ti možje so nosili in nosijo odgovornost za ogromno delo, ki ga vrši ta največja in najodgovornejša katoliška organizacija katoliškega tiska med nami. Lepe uspehe beleži društvo za časa predsedovanja prošta Kalana in sedanjega predsednika dr. G. Pečjaka. KTD predstavlja danes ne samo lepo razvito gospodarsko podjetje, ki zalaga Slovenijo s katoliškim tiskom, temveč je več ali manj odvisen celoten katoliški pokret v Sloveniji, kateremu nudi ravno KTD gospodarski temelj.

Tiskarna je od leta 1908, silno napredovala, novi stroji, nova klišarna, litografija, ofsettisk, bakrotisk, z vsemi temi panogami je tiskarna dobro preskrbljena in je kot taka najmodernejša tiskarna v celi državi.

Katoliška bukvarna, ki stoji pod istim vodstvom, zalaga slovenske knjige, izdaja razne knjižne zbirke in je obogatela slovenski knjižni trg. Dom in Svet, Slovenec, Domoljub, Vrtec, Angelček, vsi ti so glasne priče o kulturnem pomenu KTD. Poleg religiozne literature je knjigarna skrbela za vzgojeslovna dela, glasbena, šolske knjige, sploh z vsemi, kar je bilo potrebno za katoliško kulturno gibanje v najboljšem smislu besede. Skoro vse naše katoliško časopisje je deležno njegove podpore. Ko praznuje ta institucija svoj zlati jubilej, moramo tudi mi, t. j. Prosветna zveza izraziti najlepše čestitke in pa hvaležnost napram KTD. Saj je ono doslej največ žrtvovalo za našo ljudsko izobrazbo in prosveto, in je v zgodovini našega gibanja zapisano kot prvi in največji dobrotnik. Zato se klanjamo delu KTD z željo, da bi še v naprej vodilo našo slovensko katoliško kulturo v še lepšo bodočnost.

Ob dvajsetletnici Krekove smrti

Predavanje g. Ivana Dolenca v ljubljanski radiooddajni postaji dne 8. oktobra 1937

Zakaj se spominjamo obletnice smrti velikih mož? Muogo razlogov bi lahko navedli — naj podčrtamo samo dva. Prvi naj bo ta, da čutimo dolžnost, da se jim zahvalimo za njihovo delo. Nekateri ljudje so v življenju toliko storili za druge in posredno ali celo neposredno tudi za nas, da se jim v življenju nismo mogli oddolžiti. Zato jim po smrti postavljamo spomenike, spominjamo se njihovih jubilejev in tako izražamo eno od lastnosti kulturnega človeka: smisel za hvaležnost, čut zavesti, da to, kar smo, nismo postali sami iz sebe, ampak da je naše življenje lepše, morebiti tudi boljše in plodonosnejše zaradi tega, ker skušamo graditi na osnovah, ki so nam jih postavili drugi. S tem pa smo prišli tudi do drugega razloga, zakaj se spominjamo pomembnih mož tudi še desetletja in stoletja po njihovi smrti: s tem krepimo sami sebe na poti, ki so nam jo začrtali veliki predniki. Ne govori torej iz nas samo hvaležnost do pokojnikov, ampak skrb za nas same; skrb, da ne zgubimo izpred oči dediščine, ki so nam jo zapustili možje, ki so videli dalje, nego vidi povprečen smrtnik.

Če bi se vprašali, zakaj se spominjamo obletnice Krekove smrti, bi lahko odgovorili na to vprašanje na premnogo načinov in smo v teku dvajsetih let po njegovi smrti tudi že slišali tozadevno toliko odgovorov, da je težko najti nekaj, kar bi že ne bilo povedano. Če se prav spominjam, Krekov pomen ni bil še obširneje obravnavan s tegale vidika: kako je bilo mogoče, da je imel Krek tako silen vpliv na vse stanovce — na ročne delavce prav tako kakor na intelektualce — in na vse ljudi brez ozira na to, ali so se po svoji duševni strukturi in po okolju, v katerem so vzrasli, bolj nagibali k gibanjem, ki poudarjajo v prvi vrsti narodnost in napredno mišljenje, ali k skupinam, ki podčrtavajo pomen vere, ali k strujam, ki polagajo največ važnosti na dolžnost socialnega mišljenja in dela?

Odgovor na to vprašanje se glasi: dobršen del Krekove veličine je prav v tem, da je v svojem širokem, kraljevskem srcu nosil vse stanovce brez razlike in da je njegov globoki duh videl v vseh gibanjih svoje dobe tisto zdravo jedro, ki daje vsaki stranki — da se tako izrazim — njeno življenjsko upravičenost in njeno silo. **Krek je vzel veter iz jader vsem gibanjem svoje dobe radi tega, ker je zastopnik vsakega gibanja in vsakega stanu videl v Kreku poosebljenega premnogo od tega, za kar se je boril v svoji stanovski in politični organizaciji.**

Skušajmo pojasniti to stvar s par primeri in vzemimo najprej gibanja, ki jim je **narodnost** najvišji ideal, nekako merilo vsega. Težko najdemo med Slovenci moža, ki bi bil v narodnem oziru v toliki meri lahko vzor vsakemu rodoljubu kakor je bil Krek. Krek je bil z vso dušo Slovenec, obenem prepričan Jugoslovan s tako močno razvito slovansko zavestjo, da se je o njem res moralo reči, da je Slovan — dušom, tijelom.

Oglejmo si najprej odnos do **slovenske domovine!** V tem oziru ga je lepo označil znani filozof in pedagog Foerster, ki se je bil s Krekom seznanil med svetovno vojno na Dunaju. Foerster je napisal v Božični poslanici Slovincem (objavljeni v Goriški straži za božič 1925) o Kreku tele besede: Redkokdaj sem srečal človeka, ki bi bil tako globoko in ves zakoreninjen v lastnem ljudstvu — zdelo se je, da je vzrastel iz dehteče pomladne zemlje... Mnogi naši pesniki so v sijajni obliki izražali ljubezen do domovine, a krepkeje kot Krek pa menda nihče:

„Stalna je ljubezen naša, kot so naše gore stalne,
iskra kot so naši vrelci in kot reke srebrvalne,
ko pa kdaj bi tvoje -kale-, stari Triglav, se razdrle,
pa bi naše čete vstale, tebe, Triglav, bi podprle,
ko pa kdaj bi tvoji vrelci, bistra Sava, usahnili,
pa bi sečno kri ti v strugo naškropili, natočili“.

Prav tako je bil Krek prepričan **Jugoslovan**. Njegova vera je bila, da se južni Slovani moramo nasloniti drug na drugega in da je v nas dovolj po-

litičnih sposobnosti, da bomo sami zase neprimerno bolje skrbeli, nego bi to storil kdorkoli drugi. Zato je v svoji Zadružni in Gospodarski zvezi organiziral ne samo Slovence, ampak prav tako tudi Hrvate iz Istre in Dalmacije — po drugih pokrajinah jih ni mogel, ker tega niso dopuščali takratni zakoni. Občna zborna Zadružne in Gospodarske zveze je imenoval »jugoslovanska parlamenta«. Šel je pa tudi preko mej bivše Avstrije in je ustanavljal zadruga prav tako med Benškimi Slovenci kakor med Hrvati in Srbi v bivši banovini Hrvaški in Slavoniji. Ko sem ga nekoč vprašal, ali niso imeli Srbi proti njemu kot duhovniku predsodkov, je povedal tole mišlino zgodbi. Nekoč je predaval v Slavoniji o zadružništvu, pa se dvigne med predavanjem junaški Srb in zakliče: »Živio naš veliki pop dr. Krek!« Krek predava dalje. Možak se dvigne ponovno in zakliče: Još jedanput: živio naš veliki pop dr. Krek! Krek je napisal celo igro (Cigan čarovnik), v kateri govori glavna oseba — simpatični praktični filozof cigan Miško — v hrvaškem jeziku (pravilneje: v neki mešanici hrvaškega in slovenskega jezika, kakor se pač govori ob jezikovni meji). Kako blizu so bili Kreku Hrvatje in Srbi, dokazuje tudi to, da je govoril Krek srbohrvaščino tako dovršeno, da je oče srbskega združništva M. Avramović menil, da govori Krek ta jezik že iz materine hiše.

Svojo **slovansko orientacijo** je pa pokazal Krek s tem, da se je naučil vseh važnejših slovanskih jezikov vsaj toliko, da jih je razumel; nekatere je tudi precej dobro govoril. Bral je knjige v češkem, poljskem, ruskem, ukrajinskem in bolgarskem jeziku. Ko je l. 1886, prišlo v Ljubljano več čeških bogoslovcev, da so tu nadaljevali svoje studije, ga je eden od njih prosil, naj mu kaj napiše v spominško knjigo. Enoindvajsetletni Krek mu je napisal, kako bi se sedanja lepa češka državna himna Kde domov můj morala glasiti za vsakega Slovana:

»Kje dom je tvoj?

Od Krkonošev, Šumavskih vrhov,

od Alp sneženih skal, do Adrije bregov,

od tam, kjer Laba v morje se vali,
do step kozaskih, koder Don buči,
do tja, kjer Tatara ti v nebo strmi:
Slovanov dom — to dom je tvoj.

Mislím, da bi bila vsaka nadaljnja beseda samo v škodo jasni sliki o Krekovem vseslovanskem mišljenju, ki se zreali iz te pesmi. Jasno je pa tudi, kakšen vpliv je moral imeti Krek na dijaštvo, ki je bilo pred vojno prav tako ali še bolj nego danes usmerjeno v ljubezen do slovenstva, jugoslovanstva in slovanstva.

Krek je imel velik vpliv na dijaštvo tudi zaradi tega, ker je bil skozi in skozi **naprednega mišljenja v najboljšem smislu te besede**, tistega naprednega mišljenja, h kateremu spodbuja človeka že sveto pismo: Vse preskusite, najboljšega se držite! Ob Krekovi smrti je o njem zelo točno ugotovil ravnatelj muzeja dr. Mantuani, da je bil Krek mož znanosti: »Velikanski uspehi tega moža stoje vsi na enem in istem širokem in trdnem temelju: na znanstveni podlagi.« (Carniola VIII.) Ne gre pri tem za vprašanje, ali so vse Krekove razprave znanstveno dovolj dognane ali ne, kdor je v dobrih 25 letih javnega dela napisal kakih 6000 člankov in imel kakih 5000 govorov in predavanj (tako jih približno ceni Anton Vadnal), pri tem je jasno, da dostikrat ni imel časa za tisto znanstveno dognanost, ki je značilna za specialista. Toda nekaj drugega je, kar je vezalo tudi znanstvenika na Kreka: Krek je bil prepričan o silni moči temeljite znanosti, ki bo podrla vse kar ne ustreza njenim zahtevam. Značilno za njegovo **globoko vero** je pa dejstvo, da se za vero ni ničesar bal od strani znanosti. Takole je govoril pred 50 leti (4. dec. 1907) v dunajskem parlamentu:

»Če hočemo imeti res znanstveno misleče ljudi, jih moramo najprej na univerzi metodično vzgojiti. Posledica naj bo kakršna hoče. Dobro, če naša cerkev ne more obstati, ker jo uniči napredujoča metoda znanstveno delujočih mož, potem mora poginiti, ker ni vredna, da živi ... Gospodje, ki stojite na stališču, da se podlaga naše vere ne da znanstveno dokazati, bo-

dite brez skrbi! V tem primeru bo ta zgradba, ki jo imenujemo katoliško cerkev, sama od sebe razpadla, ne bojte se, železna Ananke* bo oskrbelo to sama od sebe. Mislim pa, da lahko rečem s pogledom v bodočnost, da bo, kakor sta že Philostratus in Celsus navajala iste očitke, kot smo jih slišali zadnja dva dni, tako tudi v bodoče, in v tej zbornici bodo vedno prav tako kot zastopniki svobodomiselstva tudi zastopniki katolicizma... Izrekan nado, da se bodo najplemenitejši in najboljši duhovi v trdem boju za svetovni nazor vedno zopet priborili do trenutka, ko bodo svečano izpovedali, oblitni z lučjo duševnega miru: Christianus mihi nomen, catholicus cognomen. (Kristjan mi je ime, Katoličan priimek.)

Mislim, da je že iz teh besed razvidno, zakaj je pritegnil Krek v svoj krog tudi one, ki velja o njih Prešernova beseda, da jim je vera nad vse.

Pa če bi kdo tudi dvomil o Krekovi ljubezni do domovine in morebiti celo o njegovi ljubezni do cerkve, o eni stvari pa brezdvomno še nikdo ni resno dvomil, kdor je opazoval Krekovo delo: o njegovi herojski skrbi za vse, ki jim je delež v življenju trd kruh. Njegov **globoki socialni čut** je tako rekoč izven debate. Napačno bi bilo, če bi hotel kak stan Kreka zase reklamirati. Res je, da je Krek začel svoje socialno delo z organizacijo delavstva, da je ustanovil delavstvu močno strokovno in politično društvo, da se je iz njegovega delavskega društva rodila prva organizacija delavk, kar smo jih Slovenci imeli, in tudi prva slovenska delavska konsumna organizacija. Prav tako pa mu je bil pri srečnem kmečki stan, kateremu je ustanovil njegovo združeno in prosvetno organizacijo. Zgodovina bo tudi morala ugotoviti, da se je prva slovenska **trgovska šola** ustanovila na Krekov predlog. V Krekovem srečju je pač imel ves narod prostora.

Vsako leto se spominjamo v oktobru po čudnem naključju kar treh dni zaporedoma, treh črnih dni, ki so vse

stotisoče zadeli nemilo. Za Krekovim smrtnim dnem prihaja takoj smrtni dan kralja Aleksandra, za tem pa obletnica nesrečnega plebiscita. Ali ni med temi nesrečnimi dnevi kakake zveze? Zame je nesporna. Do koroške nesreče bi ne bilo nikdar prišlo, če bi ne bil prerano odšel od nas največji agitator in organizator, kar smo jih Slovenci imeli, mož, ki je kakor ribič zajel vse poslušavce in jih vodi za seboj z nepremagljivo silo svojega govora in še bolj z brezmejnimi zaupanjem, ki ga je vzbujal do sebe in do svoje stvari med širokimi plastmi naroda, kakor oči v glavi — tako smo ga pogrešali leta 1918, in v naslednjih letih! Ne more tudi biti dvoma o tem, da bi se bile naše notranje razmere v državi razvijale drugače, če bi bil še živel Krek, ki je bil že po svojem južnjaškem temperamentu tako blizu Hrvatoma in Srbom in ki je že pred svetovno vojno pravično gledal n. pr. na Radičev pokret na Hrvaškem. Danes se bero kakor prorokovanja Krekove besede iz časa pred svetovno vojno:

Nekateri nam zamerijo, da se vezemo z Radičevo stranko na Hrvaškem. Ti popolnoma prezirajo značaj naše stranke in načela, ki se jih drži. **Za nas je neizpodbojno, da ima samo demokracija prihodnost...** Radičeva stranka je edina ljudska stranka na Hrvaškem. Ali naj jo tisti, kateri ljubijo Cerkev in religijo, tišče v nasprotno plat, ali naj njeno zdravo ljudsko gibanje prekvasiyo z živim krščanstvom? That is the question! Mi smo za drugo!

Omenili smo že tudi, kakšen vpliv je imel na Srbe naš veliki pop.

Da, Krek živi med nami in čutimo ga med nami ne samo takrat, kadar gledamo, kaj je storil, ampak prav tako, kadar pomislimo na to, česar zaradi prerane smrti ni mogel storiti.

In zato ga noben čas ne bo iztrgal iz srečja in misli tistih, ki jim bo mar slovenstva, jugoslovanstva in slovanstva.

* = sila razvoja.

* To je vprašanje.

Notranji prostori kmetske hiše

Za zdravstveno uro v decembru (druga ura)

Če govorimo o notranjih prostorih kmetijske hiše, govorimo o našem stanovanju. Velik del svojega življenja prebijemo v stanovanju, gotovo najmanj polovico. Zato ni brez pomena, kakšno je to stanovanje in če ono odgovarja vsem tistim zahtevam, od katerih je odvisen dober obstanek našega zdravja. V stanovanju živimo v nekem umetnem podnebnju, ki se v marsičem razlikuje od prirodnega podnebnja in ki ima škodljive vplive na naše zdravje. Bolezen se v slabih stanovanjih laže širi, ker so prenapočnjena, ker povzročitelji bolezni ob slabem dohodu zraka, sonca, ob nezadostnem čiščenju dalje živijo, končno, ker so prebivalci pomanjkljivih stanovanj manj odporni in zato bolj dovzetni za bolezen.

Zahteve, ki se stavljajo na zdravo stanovanje, niso težke, niti neizpolnjive. Za ohranitev našega zdravja pa so tako važne, da si jih moramo dobro zapomniti, jih moramo imeti vedno pred očmi in si moramo prizadevati, da jih izpolnimo. Stanovanje mora biti suho, prostorno, svetlo, zračno, primerno toplo, snažno in prav urejeno.

Stanovanje bo suho, če je hiša suha in ni vlažna. O tem smo razpravljali že pri prvi zdravstveni uri. Pritlični prostori v vlažni hiši so vedno hladni in je bivanje v njih neprijetno, čeprav so sicer urejeni in prostorni. Če pa so k temu še majhni in temni, so naravnost zopni.

Zahtevi glede prostornosti stanovanja je potrebno posvetiti nekaj več besed. Osnovna zahteva za vsako stanovanje so tile prostori: veža, kuhinja, shramba za živila, dnevna soba in spalnica. Če je več otrok in so odrasli, morajo imeti spalnico zase.

Od te osnovne zahteve za družinsko stanovanje ne moremo in ne smemo popustiti v nobenem primeru. Slovenci smo visoko kulturni narod in ne smemo trpeti, da še vedno bivamo kot pastirji v enem prostoru, ampak mo-

ramo dvigniti našo stanovanjsko kulturo na stopnjo naše prosvetne in gospodarske izobrazbe.

Od omenjenih prostorov ne sme manjkati niti eden! Oglejmo si jih po vrsti.

Veža (predsoba) je važnejši prostor kot pa splošno sodimo. Preprečuje direkten vstop od zunaj v notranje prostore, omiljuje s tem večje toplotne razlike in zadržuje deloma zanašanje pocestnega prahu in blata v notranje prostore. Veža omogoča tudi zgradbo stopnišča do nadstropja, podstrešja ali v klet v notranjosti poslopja, ker dostop v nadstropje (podstrešje) ali v klet od zunaj ni primeren. Čim prostornejša je veža, tem bolj služi svoji nalogi. Tla v veži naj bodo lesena, kajti kamnita tla za zimski čas niso primerna.

Kuhinja je v hiši po svojem pomenu najvažnejši prostor. Zato mora biti prostor zase, torej niti ne v veži, kakor se to še pogosto vidi zlasti na Dolenjskem in po hribih, niti ne sme služiti za bivanje ali celo za spanje. Dostop v kuhinjo naj bo skozi vežo, kar velja tudi za dvoriščna vrata. To se pravi: kuhinja naj ima samo ena vstopna vrata, pač pa ima lahko veža dvoje vrat: ena na cesto, druga na dvorišče.

Kuhinja naj ne bo prevelika, ker če je preveč prostora, se le prerada tam zbira vsa družina, kar pa ni v prid ne snagi prostora niti ne pripravi živil.

Ognjišče ali štedilnik v kuhinji mora imeti dimnik, kajti prosto ognjišče brez dimnika olajšuje požar in je nezdravo, spada med zapuščino dobe, ki je za nami. Tla v kuhinji naj bodo lesena.

V kuhinji je omara za kuhinjsko posodo. Obešanje posode na steno ali postavljanje na police ni priporočljivo, ker se tam zbira prah. Stene naj bodo prazne.

Jedilna shramba ali špajza spada k vsaki kuhinji. Njena prostornina ni

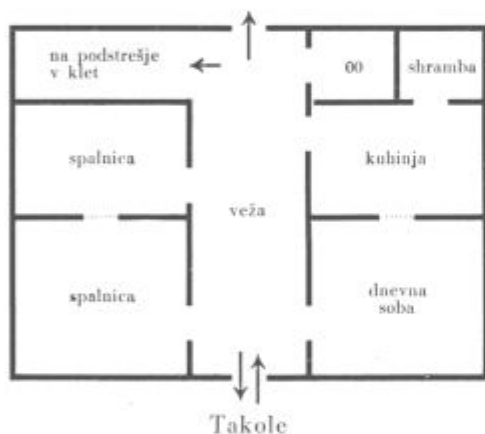
tako važna in se ravna pač po zalogi in premoženjskih razmerah v hiši. V skrajnem primeru, če je ni, se da nadomestiti z večjo omaro, ki jo postavimo v veži ali v kuhinji.

Dnevno sobo imenovano tudi »hišo« ali »izbo« imamo skoraj po vseh slovenskih hišah. V tej sobi se shajamo domači pri jedi, pri počitku, na razgovor o delu preko dneva, na kramljanje in čitanje ob večerih, deževnih dneh, ob praznikih in nedeljah, tukaj sprejemamo sosede in goste.

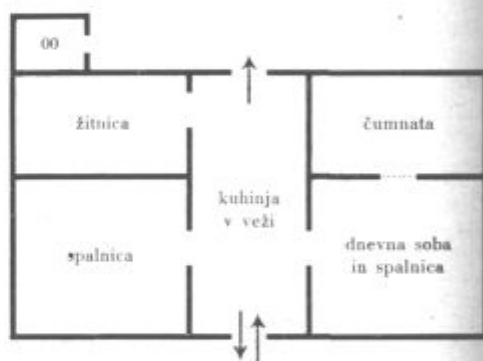
Z ozirom na to obširno nalogo mora biti dnevna soba največji prostor v hiši in mora biti najbolj prostorna. Dostopna naj bo iz veže pri najbližjih vratih. Iz tega razloga in pa še iz dru-

novalcev. Kmečko peč z njenim zapéčkom rabimo za divan, za postelj, za sušilnico sadja in perila, za igrače otrok, za pasje in mačje ležišče, za garderobo in še za drugo splošno rabo. Z ozirom na to obsežno zaposlitev je kmečka peč prilika za okuženje in onečiščenje zraka v sobi in za medsebojno okužitev.

Druga napaka kmetijske peči je njena velikost, ki ni v nikakem razmerju z velikostjo sobe. Danes nam je znano, da mora odgovarjati določeni prostornini sobe določena velikost (obširnost) peči, to se pravi, v majhno sobo postavimo majhno peč, v večjo sobo pa večjo peč, vse v razmerju eno k drugemu. Pri nas pa daje velika kmet-

Takole

Ne tako

gih ni pravilno, če so v dnevni sobi tudi postelje, in služi istočasno za spalnico. Nikdar ne bo soba, v kateri jemo in bivamo preko dneva tako zračna, kakor jo potrebujemo za spanje, zlasti pozimi ne. Le v skrajnem primeru in pri številni družini smemo v dnevno sobo postaviti tudi eno posteljo.

V dnevni sobi ni drugega pohištva kakor miza, klopi in stoli. Pač pa zavzema tam precej prostora naša kmečka peč. Ta predstavlja poglavje za sebe in se moramo pri njej malo pomuditi. Njene odlike so v lepi zunanosti, trajnosti, veliki izdatnosti in v nesrečo tudi v njeni vsestranski uporabljivosti. Ta zadnja njena posebnost in odlika je hkrati vzrok kvarnega vpliva kmetijske peči na zdravje sta-

ska peč mnogo preveč toplote, soba je preveč segreta, ravno tako ljudje v njej. Pri naglem prehodu v hladno zunanji zrak nastajajo prehlajenja. Velika peč zavzema tudi preveč prostora in je v napoto posebno poleti. Ako jo rabimo za peko kruha, nam je poleti v nadlego in tudi pozimi težko prenašamo visoko toploto.

V dnevni sobi bomo postavili manjšo kmetijsko peč, odgovarjajočo po velikosti prostornine sobe, in pa tako, da nima ležišča niti zapečka niti obešalnikov. Le klop okoli peči naj še ostane. Stene naj ne bodo preveč obložene s slikami, par slik pa sobo oživlja.

Spalnica (čumnata) nam služi za počitek in za spanje in je ta prav za prav prostor, kjer prebijemo najdalj

časa. Pohoštvo v spalnici sestoji iz postelj za starše, iz postelj za nedorasle otroke in iz ene ali dveh omar. Skrinja, umivalnik ali kaj podobnega zaključuje večji inventar. Za odejo so najprimernejše prešite tenke pernice, dočim navadne debele pernice niso zdrave. Vsaka postelja mora imeti spodnjo in zgornjo rjuho. Vzglavje naj bo nizko in ne premehko.

Za odrasle otroke ni priporočljivo, da spijo v skupni spalnici in je zanje potrebna ločena spalnica, kajti zrak v prenapolnjeni spalnici se pokvari tekom par ur spanja, postane slab, napolnjen z ogljikovo kislino in izparinami telesa. Če n. pr. pridemo zjutraj iz svežega zraka v tako prenapolnjeno spalnico, udari v nas tako pokvarjen zrak, da nas že na pragu ustavi. Brž hitimo odpirat okna in vrata, a tudi vzgojni razlogi so, ki nam narokujejo ločene spalnice za odrasle otroke.

Vsi prostori v hiši naj bodo svetli. Zato morajo biti okna primerno velika. V tem oziru je v zadnjih letih že mnogo izboljšanega, v marsikateri kmetški hiši so dvignili strop, da so prostori višji, so vrgli ven stara majhna okenca in so vzdali nova, večja, ki imajo zgoraj manjša okenska krila za zračenje. V okna ne postavljamo večjih cvetlic in pred okna ne bomo obešali zastorov, ki bi ovirali dostop svetlobi v sobo. Okno naj ima le nočno zaveso in zgornji zastor v olepšanje.

Temni in mračni prostori niso prijazni. Zakrivajo nesnago in nered, ki jo svetloba razgali, da bode v oči. Skozi velika in prazna okna sijejo v sobo sončni žarki, ki imajo zdravilno moč in uničujejo bacile, ki so v sobah v zraku in na tleh. Čim več sonca in svetlobe bo prišlo v sobo, tem bolj zdravo bo bivanje v njej.

Okna v vseh prostorih vsak dan zjutraj odpremo in jih imamo odprta ob toplem letnem času ves dan, pozimi pa dokler se peč ni segrela, v spalnicah, če jih ne kurimo, pa vsaj eno uro. Prijetno je spati, dokler ni zunaj hud mraz, ob odprtem oknu!

Drugi del zdravstvene ure: Razgovor in sklepi.

A) Razgovor o stanovanju v kmetški hiši. Poslušalci povedo svoje mnenje k zgornji razlagi. Dopolnijo tudi to, kar so slišali, s svojimi izkušnjami.

B) Odbornik za zdravstvo zbere od nazvočih (v svrhu povečanja zanimanja in sodelovanja!) statistične podatke, in sicer:

1. Koliko je zastopanih hiš pri drugem zdravstveni uri?
2. Koliko hiš je brez veže?
3. Koliko hiš ima kuhinjo v veži?
4. Koliko hiš nima shrambe za živila?
5. Koliko je hiš, kjer imajo še ognjišče in ne štedilnik?
6. Koliko hiš ima dnevno sobo, kjer nihče ne spi?
7. Koliko hiš ima v dnevni sobi kmetško peč z zapečkom?
8. Koliko je hiš, kjer spijo šolski otroci v isti sobi kakor starši?
9. V koliko hišah spijo mali otroci pri materi v postelji?
10. Koliko hiš ima posebno spalnico za otroke?
11. Koliko hiš ima manj kot en meter visoka okna?
12. Koliko hiš ima s cvetlicami na pol zakrita okna?
13. Koliko hiš ima neprozorne zaves pred okni v sobah.
14. V koliko hišah vsak dan zjutraj odpirajo okna tudi pozimi v vseh sobah?
15. V koliko hišah spijo poleti pri odprtih oknih.

C) Odbornik za zdravstvo pozove navzoče gospodarje in gospodinje, da uredijo notranjost hiše tekom časa po obrazloženih vidikih. Pismeno ugotovi, kateri gospodarji in gospodinje in v katerih točkah se prijavijo letos izboljšati ali preurediti svoje stanovanje.

Pripomba: O drugem delu zdravstvene ure spiše odbornik za zdravstvo zapisnik in pošlje prepis Prosvetnih zvez.

Nove ljudske igre

Dobrava. Tak je naslov dramske zgodbe v treh dejanjih, ki jo je pod psevdonimom dr. Ivana Dolinarja izdala in založila Prosvetna zveza v Ljubljani. Dejanje te, v prostem slogu razvijajoče se zgodbe, se godi v gorah na Goriškem, kjer trpi ljudstvo pod silo narodu sovražne oblasti in pod zlobo lastnih ljudi, ki kot narodni izdajalci svoje oblasti ne zlorablajo samo za zatiranje narodnega življenja, ampak tudi za doseg svojih najbolj podlih in sebičnih namenov. V to okolje je pisatelj postavil borbo temnih človeških strasti z vedro poštenostjo mlade duše, ki je za svojo pravico in značajno zavednost pripravljena tudi trpeti. Prežl pa je to borbo z vonjem rodne zemlje, ki v človeškem srcu vzbuja najsvetejša čustva ljubezni in požrtvovalnosti, ki pa tudi v omamni strasti sežiga dušo in lomi sreča.

Dejanje je strogo osredotočeno na osebo Tomaža Severja, ki se je priženil k vdovi na Dobravo, potem ko je ubil njenega prejšnjega moža in lastnika Dobrave. Sedaj on upravlja kmetijo za svojega pastorka Janka, ki študira v Bologni in ki ga hoče Sever spraviti ob dediščino njegove matere, pa če tudi s pomočjo konfinacije, ker je Janko Slovenec in je pel »prepovalene« pesmi, skrival slovenske knjige ter se okrivil drugih »veleizdajniških« dejanj. Severju bo to mogoče doseči, ker kot poveljnik črnih srajc uživa zaupanje oblastnikov ter bo lahko svoje strune napenjal po mili volji.

Razplet tega glavnega dejanja, ki se dovršuje dokaj živo, izvira iz značajev, grehov in boli drugih nastopajočih oseb. Poleg že omenjenega Janka je tu njegova teta Marjeta, ki v svoji stari, a neustrašeni ljubezni do Severja prikriva njegov zločin. Primož Rožič, žrtev svoje lahkomišelnosti in ponesrečene trgovske špekulacije, je prišel v Severjevo denarno odvisnost in ta njegov žalostni položaj izkorišča tako, da zahteva od Rožiča, naj mu da svojo lepo mlado hčer Cilko za ženo. Ob Jankovem odporu in njegovi ljubezni do rodne grude ter ob prebujeni vesti

tete Marjete pa se Severjeva mogočnost končno zruši, da konča s samomorom.

Dočim je pisatelj Severja v ostri, včasih nasilni igri, izpeljal dosledno do konca, pa zaradi tega karakterizacija drugih oseb v njih delovanju nekoliko trpi, tako da nekateri preokretni psihološko niso dovolj utemeljeni in prepričljivi. Igri se pozna, da je dojeta bolj po miselni plati in izpeljana po točnem načrtu, da se pa pisatelj ni dovolj svobodno gibal v čustvenem občutju prizorov in njih odrski uporabnosti, kjer ekonomija in enotnost tako imenovanih »močnih« scen nista dovolj upoštevani.

Odlike igre pa so jasne in premočrten razvoj dejanja brez zavirajočih momentov, tako da teče ves čas gladko in živo, in lep, neizpačen jezik. Vsa igra zlasti lepo prikazuje vzroke narodnega propadanja: nezavednost, izdajstvo in lahkomišelnost v življenju in gospodarstvu. Zmagujoče načelo je ljubezen do zemlje in tradicije lastnega rodu, zakoreninjena v zvestobi, poštenju in žrtvi. Z ozirom na to je igra vsega priporočila vredna in bodo odri radi segali po njej, ker bo zaradi majhnega števila oseb (4 moški in 3 ženske) in enostavne izzvedbe, povsod dobrodošla. Priporinjamo še, da dobijo v Prosvetni zvezi včlanjena društva pravico uprizoritve z nakupom pet izvodov in je situiranje avtorske centrale brez moči.

Spevoigra »Rdeča kapica«, primerna za otroške prireditve, zlasti pa za materinski dan, je izšla. Priredil jo je s klavirskim spremljevanjem prof. Matija Tome. Lahko je uprizorljiva in tudi pevsko lahko izvedljiva. Izvod stane 28 din, naroča se pri skladatelju, ki tudi daje dovoljenje za uprizoritev.

Luč z gora, dramatizirana igra je po izjavi Staneta Savinška, ki je igro priredil, vsake tantijeme prosta. V Prosvetni zvezi včlanjena društva jo torej lahko igrajo brez avtorjevega dovoljenja in avtorske takse. Izjava je bila podana Prosvetni zvezi v Ljubljani, dne 29. novembra 1937.

25. redni občni zbor Prosvetne zveze v Mariboru

na Martinovo, v četrtek, 11. nov. 1957 v dvorani Zadrugne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti 6, ob 10 dopoldne.

Dnevni red: 1. Otvoritveni govor. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Poročilo odbora. 4. Poročilo odsekov. 5. Poročilo preglednikov. 6. Volitve. 7. Slučajnosti.

Predsednik dr. Hohnjec otvori zbor; ugotovi, da je sklepčen, ker je pravilno sklican in je navzočih dovoljno število zastopnikov PD.

Nato pozdravi lepo število navzočih, ki so se kljub slabemu vremenu (celo sneg je ta dan pobelil Maribor) vabilu odzvali, zlasti udeležnike dekliškega tečaja. Posebej pozdravi zastopnika prevzva, škofa, stolnega kanonika dr. Žagarja, mariborskega podžupana Fr. Žebota, zastopnika PZ v Ljubljani ravnatelja Zora, stolnega kanonika in mestnega župnika msgr. Umeka, zastopnika Sedejeve družine dr. Bitežnika in delegate prosvetnih društev, zlasti gg. duhovnike.

Nato je g. predsednik imel globoko zasnovan govor o katoliškem prosvetnem delu (objavljen v *Slovenec* 12. novembra 1957, na 5. strani).

Nato je predlagal vdanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II. in knezu namestniku Pavlu ter pozdravno brzojavko častnemu predsedniku, notranjemu ministru dr. Korošcu; vse brzojavke so navzoči navdušeno sprejeli.

V imenu prevzvišenega škofa je spregovoril dr. Žagar, izrekel je prosvetnim delavcem toplo zahvalo in priznanje, želel zboru srečen in blagoslovljen potek; PZ naj bi se živahno uveljavljala kot najodličnejša pomožna sila K.A. se razvijala ter ostala dosledna v svojem delu za versko in prosvetno pobudo našega naroda.

V imenu mestne občine in njenega župana je občni zbor pozdravil podžupan Žebot, z veseljem ugotavljajoč, da je zlasti toliko mladine navzoče,

Zastopnik ljubljanske PZ ravnatelj Zor je ugotovil, da mariborska in ljubljanska PZ korakata skupno kzt brat in sestra; delovanje bo od zdaj še bolj skupno, saj bo 21. novembra v Celju skupni sestanek, kjer se bo naredil načrt za tri leta naprej. Povabil je na veliko slavlje, ki bo v Ljubljani prihodnje leto meseca junija, ob 40 letnici ljubljanske PZ in bo združeno z veliko mednarodno mladinsko prireditvijo.

Dr. Bitežnik je v imenu Sedejeve matice izvajal: prosvetna organizacija ne sme pozabiti najbolj perečega slovenskega vprašanja primorskih in koroških Slovencev, saj je to v našem interesu. Sedaj se vršijo ponovna pogajanja med našo državo in Italijo, zato se za to sedaj moramo še posebej zavzeti.

G. predsednik se je vsem govornikom lepo zahvalil za njihove pozdrave in želje.

Nato predlaga za overovatelja zapisnika gg. Sekolec in Geratič, da zapisnika ne bo treba brati.

Poročila tajnika, blagajnika, nadzorstva, Fantovske podzveze, Vodstva dekliških krožkov z Betnave in Dekliške prosvetne podzveze v Celju so priložena. — Predlog preglednikov, razrešnica odboru, se sprejme.

K tajniškemu poročilu vpraša duhovni svetnik Oberžan, zakaj ni omenjen celjski tabor; tajnik pojasni, da tabor ni bil toliko prireditvev PD, ampak zbor slovenskih mož in fantov.

Pri volitvah je g. župnik Polak iz št. Janža na Dravskem polju predlagal naslednjo listo:

Predsednik dr. Josip Hohnjec, bogoslovni profesor.

Odborniki: dr. J. Jeraj, dr. R. Sušnik, dr. J. Meško, dr. J. Aleksič, J. Maležič, J. Stabej, Fr. Sekolec in M. Geratič.

Namestniki: Fr. Kotnik, arhidiakon Tovornik, ravnatelj Hrastelj, profesor Klasine, prof. Bezjak, prošt Munda,

prof. Kovačič, ravnatelj Rihter in I. Camplin.

Pregledniki: kanonik dr. J. Mirt, prof. Živortnik, ravnatelj Gašparič.

Člani razsodišča: dr. Juvan, dr. Leskovar, dr. Bartol in dr. Kejžar.

Lista je bila soglasno sprejeta. Ob 12 je predsednik zaključil zbor.

Prva skupna seja v Celju

se je vršila 21. nov. 1937 v navzočnosti zastopnikov Prosvetne zveze iz Celovca, Maribora in Ljubljane ter podzveze za Celje, dalje so bili zastopani Zveza fantovskih odsekov, Zveza dekliških krožkov in Slovenska Straža.

Navzoče organizacije so sprejele glavne smernice za delovni program za bodoče leto, deloma pa tudi še za naslednji dve leti. Za bodoče leto obsega program sledečo stvarino, ki je obvezna za centrale, kakor tudi za društva.

1. Dokazi slovenske samobitnosti; 2. slovensko ozemlje in njene pridobitne sile; 3. pomen slovenskega naroda za Jugoslavijo; 4. korporacijski sistem; 5. rešitev sodobnega socialnega vprašanja v smislu okrožnice sv. očeta; 6. delavska družina; 7. kmetška družina; 8. kako ohranimo šege, običaje in spomenike na kmetih; 9. tujski promet; 10. zdrav dom.

Omenjena predavanja bodo gotovo dobro odjeknila zlasti v gotovih krajih ob meji, kjer se širi narodni indiferentizem. Odobrilo se je delo Slovenske Straže in so se sprejele smernice za bodoče narodno obrambno delo. V tem oziru naj predvsem društva po deželi seznanjajo svoje člane s koroškim vprašanjem, in pospešujejo medsebojne osebne stike. Po možnosti naj bi prosv. društva naročila tudi Koroškega Slovence, ki delajo društva načrte za majniške izlete naj se spominijo lepe koroške dežele, kamor naj pohite z svojim članstvom. Na razgovoru je bila tudi učna knjiga za Slovence, ki bivajo izven države.

Kot druga točka dnevnega reda pa je bila Zvezna prireditev v Ljubljani. V celoti se je odobril načrt ljubljanske Prosvetne zveze, Zveze fantovskih odsekov in VDK. Načrt predvideva

prosvetni tabor, ki se bo vršil ob priiliki mednarodnega mladinskega tabora v Ljubljani od 26. do 29. junija 1938. Prva dva dneva sta določena za mednarodne telovadne tekme, ki se bodo vršile na ljubljanskem Stadionu.

Prosvetna razstava se bo otvorila 26. junija v Ljubljani in bo obsegala delo Prosvetne zveze v Ljubljani in Mariboru, kakor tudi delo prosvetnih društev.

28. junij je določen dopoldne za zborovanje prosvetnih delavcev pri Zvezi fantovskih odsekov in pri Zvezi dekliških krožkov. Popoldne ob 4 bo slavnostni občni zbor Prosvetne zveze v veliki dvorani Uniona, na katerem bodo prebrane resolucije in sklepi vseh včlanjenih organizacij. Ob 8 zvečer bo slavnostna prireditev v gledališču posvečena sv. Cirilu in Metodu. 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla bodo cerkvene slovesnosti s skupnim obhajilom v raznih ljubljanskih cerkvah. Ob 8.30 pa bo spreved krojev in narodnih noš na Stadion. V tem sprevedu smejo sodelovati samo oni, ki imajo kraj ali pa narodno nošo, civilisti ne bodo pripuščeni v spreved. Ob 11 bo sveta maša na Stadionu s cerkvenim govorom, nato trije kratki slavnostni govori. Ob 3 popoldne pa je javen nastop mladine na Stadionu.

Pri slučajnostih se je sprejel predlog ravnatelja Zora, da naj Prosvetna zveza v Ljubljani izda in založi vsako leto vsaj dve igri, isto stori Prosvetna zveza v Mariboru in Mohorjeva družba v Celju. Založnica igre odkupi tudi avtorsko pravo. Na ta način bi pomagali društvom pri njihovem delu na dramatičnem polju. Igre pa naj obravnavajo narodno-obrambne probleme, kmetško življenje, pa tudi sodobne socialne pojave. Verske igre in poglobitevno delo pa vodi nadalje ljudski oder.

Vzgoja lepotnega okusa v ljudstvu

Tudi vzgoja lepotnega okusa v najširših plasteh je važno kulturno vprašanje, ki se ga še vse premalo zavedamo ter storimo vse premalo, da bi v ljudstvu ta čut kar najbolj vzbudili. Lepotno vprašanje v najširšem smislu je nam še sedaj tuje, kajti pri vsaki stvari se sprašujemo vedno in povsod in najprej samo po ceni ter po praktičnosti, zelo malo pa po pristnosti snovi, po lepotni vrednosti, po okusnosti. Tako na vsakem koraku naletimo v sto in sto slučajih na stvari, za katerimi takoj slutimo pomanjkanje okusa, ali pokvarjen okus, ki daje prednost kiču pred resnično vrednostjo.

Potujemo po naši lepi slovenski deželi, po gorenjskem kotu, kjer so naši predniki tako strogo in natanko ločili, kakšna sme biti hiša, kako se ima prilegati celotni okolici napol zidana, z lesenimi hodniki in nageljni, tako da moremo danes govoriti o našem planskem slogu, o bohinjškem, o kranjskogorskem. Toda sredi take lepe slovenske, ubrane vasi je šopiren vaški močenež postavil hišo brez vsake oblike, kup praznih zidov in oken, ki bijejo kot pest v lice vsej ubranosti, pa ne samo vasi, temveč cele okolice! Bila so denarna sredstva, toda ni bilo — okusa, ni bilo ljubezni do domače tradicije, do pristnosti ljudskega lepotnega čuta. Gremo od vasi do vasi, od mesta do mesta, občudujemo idilično lepoto pokrajine, lepo čustvitljivo, v tisočletno enotno ubrano mesto, ki pa jo kot bič čez oči udarja nov železobetonski most, praktičen sicer, toda popolnoma tuj sredini, kjer stoji. Vidimo nove javne zgradbe, šole, združne ustanove, ki so jim fasade pristrižene prav pod vrhom: zmanjkalo je denarja in — okusa. Saj vidimo na ljubljani, kaj je doba v zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja, ki je bila najslabšega okusa, naredila iz lepe stare Ljubljane? Obiskujemo naše cerkve, poslikane pred desetletji, ter vidimo, kako strašno so včasih brez vrednosti. Toda vsi ti slučaji so že javna zadeva, ter je država že pre-

skrbela, da se v bodoče ne bodo vsaj v tako veliki meri vršili taki grehi, ki bijejo v oči in kvarijo pogled na našo naravno lepoto. Toda bila naj bi v tem oziru še neizprosnejša.

Mi pa bi radi danes opozorili na vzgojo okusa v privatnem življenju in v najširših plasteh našega ljudstva. O, koliko pristne ljudske umetnosti je bilo v naših starih domovih! Preprosta barvana stekla so v svoji primitivnosti bila zaradi pristnosti občutila, globoke iskrenosti in ljubezni umetnina. Ljudska umetnina sicer, toda velike vrednosti. Kdo jih še ima? Ali lične majolike, pisane skrinje, risane zibelke, z bolečino rezane božje martre na križpotjih? Mesto tega vidimo po vseh kmečkih hišah tovarniške, na slab papir tiskane podobe: devocionalije, vliete v ogromnih masah za mal denar. Majolike in barvana stekla in drugo z roko in ljubeznijo izdelano polišstvo pa so odnesli med vojsko in po njej tujci v svoje privatne domove, kajti — oni so znali ceniti preprosto, pa veliko umetnost, ki je v njih, iskrenost slovenskega čustvovanja, res našo domačo ljudsko tvorno silo. V zameno pa so nam poslali poceni židovsko fabriško blago, ki se ga ne drži niti mrvica ljubezni, le pohlep po zaslužku. In mi smo ga postavili v svoje domove. Pokvarili smo si okus. Mesto podob na steklo vse danes neokusne zlate razglednice, zaljubljeni prizori s plemiških parkov ali dragonska romantika, ki naj predstavlja naš preprosti slovenski ljudski lepotni okus. Toda, to je tuja navlaka, ki jo je treba čimprej do dna izkoreniniti, da pridemo zopet nazaj k naši ljudski umetnosti, pristni in res naši.

Toda ne mislimo, da je meščanstvo v okusu kaj boljše. Lahko bi rekel — slabše. Več kot verskega dobimo pri njem nacionalnega in patriotičnega kiča, ki ga fabrike izgotavljajo na debelo, računajoč — ne z našim okusom — temveč z našim patriotizmom! Kadarkoli vidim v naših trgovinah in uradih to malomarno, s tako malo lju-

bezni delano podoba najvišjih predstavnikov oblasti, mi je hudo in spominim se na zakon, ki so ga sprejeli v Nemčiji, ki pravi, da je pod kaznijo prepovedano simbole nemške zgodovine, nemške države in narodnega ponosa upodabljati javno na način, ki bi lahko naše občutje o vrednosti teh simbolov zmanjšalo. Ali bi ne bili tudi mi potrebni takega zakona? Naš meščan odesi nad zakensko posteljo sentimentalno, sladkočuvstveno podobo, prelivajočo se v mesečini, ne zavedajoč se, da je podoba neiskrena, nepristna po občutju, tisočkrat prodana in neprimerno predraga za to, kar nosi nepotvorjenega v sebi. Še bolj pa naš meščan podlega kiču v filmu, v gledališču, v knjigi, ne toliko slovenski kot nemški, časopisu, vsakršni šabloni. Saj prav za prav je prav to industrializiranje umetnosti meščan-

skega izvora, ki je svoje plodove raztreslo tudi na kmete.

Danes pa moramo dobiti novo razmerje do oblike, do naše pristne ljudske umetnosti. Prav v tem je bilo revolucionarno dejanje danes tako zaničevanega ekspresionizma, da je odkril na novo lepoto naivno preprostega in pristnega. Šele po tem dejanju je bila uničena šablona suhih let, ter smo začutili v sebi pristno in pravo narodno umetnost, rastočo iz dna in prelivajočo se zopet nazaj. Na vseh področjih vidimo danes blagodejni vpliv tega sunka, ki naj izpodrine tujo navlako, židovski tovarniški kič, ter ga nadomesti z živim vrelom naše pristne slovenske umetnosti, našega lepotnega okusa, ki bo v skladu z našo pokrajino in preteklostjo, z našo notranjo vsebino, in to ne iz dobičkaželjnosti, temveč iz ljubezni.

Društveni obzornik

Prosvetna zveza v Ljubljani sklicuje zvezni svet na torek, 4. januarja ob 9. uri dopoldne v posvetovalnici KTD. Vljudo prosimo, da se tega zveznega sveta udeležijo gotovo vsi zastopniki dekanjskih odborov. Na sporedu so važne točke, ki posegajo v društveno delovanje. Razgovor bo tudi o bodoči prireditvi Prosvetne zveze ter o poročilih dekanjskih odborov.

Bloke za vstopnice nudi Prosvetna zveza po zelo ugodni ceni vsem društvom. Što vstopnic stane 4 din. Vstopnice so numerirane.

Božične razglednice, katere je založila Prosvetna zveza, nudi vsem društvom z 25% popusta. Društveni blagajniki naj jih pridno prodajajo, dobiček pa porabijo za društveno blagajno. Saj Prosvetna zveza ne išče pri

tem finančnega uspeha, temveč kulturnega in da pomaga prosv. društvom.

Koledarčki, namenjeni prosvetnim društvom so izšli, stanejo 7 din. Koledarček prinaša najvažnejše o hierarhiji katoliške cerkve; članek, ki je posvečen kraljevini Jugoslaviji; članek v spomin nadškofa dr. A. B. Jegliča; delo Prosvetne zveze v zadnjem letu, in seznam prosvetnih društev, ki je za ljubljansko škofijo že razdeljen po dekanijah. Pregled odsekov Zveze fantovskih odsekov in dekliških krožkov. Sledi imenik prosvetnih društev v mariborski Prosvetni zvezi in pa v celovski. Praktičnega pomena je članek Prva pomoč, ter Poštne in brzojavne pristojbine. Vsaj vsi odborniki prosvetnih društev bi morali imeti v žepu društveni koledarček.

Vsebina: Zlati jubilej Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani. — Ivan Dolencec: Ob dvajsetletnici Krekove smrti. — Notranji prostori kmetijske hiše. — Nove ljudske igre. — 25. redni občni zbor Prosvetne zveze v Mariboru. — Prva skupna seja v Celju. — Vzgoja lepotnega okusa v ljudstvu. — Društveni obzornik.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejcec

Radio.

Sprejem v letošnji radio-sezoni je izredno čist in močan, sporedi oddajnih postaj pa zelo bogati in raznolični. Tako v tehničnem kot v organizatornem pogledu se je radio že tako izpopolnil, da zadovolji tudi razvajenca. Zaradi tega narašča tudi pri nas zanimanje za radiofonijo, ki se bo z otvoritvijo lastne slovenske radio-oddajne postaje še poživilo. Z otvoritvijo te postaje, ki se bo izvršila že čez par mesecev, bo dobil radio tudi za naša društva velik pomen, kajti vse prireditve, predavanja, govori, petje itd. se bodo vršile v slovenskem jeziku, medtem ko smo sedaj omejeni le na tujejezične postaje. Vendar radio že sedaj mnogo nudi tudi tistim, ki drugih jezikov ne razumejo, kajti večina večernega sporeda obstoja iz godbe, petja, oper itd., tako da moremo že iz stališča družabnosti radio našim društvom le priporočati. S tem se tudi že praktično pripravljamo na važno funkcijo, ki jo bo imel radio po otvoritvi domače postaje.

Število naših društev, ki imajo radioaparate, je že precejšnje; še več je pa takih, ki si žele radioaparat, pa ga zaradi visoke cene, ki jo imajo ti aparati v trgovini, ne morejo kupiti. Prosvetni zvezi se je posrečilo pridobiti za taka naša društva omejeno število prvovrstnih radioaparatov, ki so na razpolago po ceni, ki je približno za polovico nižja, kot stanejo taki aparati v trgovini.

Na razpolago so še sledeči aparati:

Štirielektronski aparat zelo močne konstrukcije, montiran na dveh ebonitnih ploščah, v lepi leseni kaseti, sprejema valovne dolžine od 200 do 3000 m, s specijalnimi tuljavami **Din 2300—**

Štirielektronski aparat v obliki pulta, montiran na ebonitu, v elegantni pločevinasti kaseti, z vdanim voltmetrom za akumulatorje in anodno baterijo, za normalne valove **Din 2265—**

Trielektronski aparat v elegantni orehovi kaseti, z ebonitno ploščo, sprejema valove od 200 do 2000 m **Din 1950—**

Trielektronski aparat v obliki pulta, montiran na ebonitu, v elegantni pločevinasti kaseti, za valove od 200 do 3000 m **Din 1925—**

Trielektronski aparat v obliki pulta, v ebonitu, s popolnoma ločeno nizko frekvenco, posebna konstrukcija za odpravo motenj **Din 2020—**

Dvoelektronski radioaparat v obliki pulta, montiran na ebonitni plošči, z ločenim detektorjem in nizko frekvenco, v lepih pločevinastih kasetah **Din 1465—**

Dalje je na razpolago nekaj ojačevalcev „Hekafon“, s katerimi je mogoče vsak aparat ojačiti tako, da poje dovolj glasno za zvočnik v

veliki dvorani. Ojačevalec se enostavno priključi k dosedanjemu aparatu brez vsake predelave:

Ojačevalec „Hekafon“ firme Western Electric, London, s tremi transformatorji in dvema žarnicama, v elegantni kaseti Din 680.—

Ojačevalec „Hekafon“ firme Western Electric, London, s tremi transformatorji in dvema ameriskima žarnicama za posebno jakost Din 690.—

Ojačevalec z enim transformatorjem in dvema malima ameriskima žarnicama Din 395.—

Detektorski aparat v obliki pulta, v elegantni kaseti iz pločevine, montiran na ebonil Din 230.—

Žepni detektorski aparat Din 150.—

Cene za vse te aparate se razumejo za kompletan aparat z vsemi tuljavami, žarnicami itd., tako da je za sprejem potreba le še baterije, antene in slušalke, oz. zvočnika. Štiri- in trielektronski aparati dajejo močnejše postaje dovolj močno za sobni zvočnik. Za društva, oz. druge naše naročnike, preskrbimo tudi akumulatorje, baterije, slušalke itd. po enako znižani ceni (ca. 500 Din za vse potrebščine). Prav tako damo na razpolago tehnike, da montirajo aparat in dajo potrebne informacije.

Za člane naših društev, ki bi si hoteli sami sestaviti aparat za lastno uporabo, imamo na razpolago nekaj stavkov, obstoječih iz vseh za sestavo dvoelektronskega aparata potrebnih delov, vključivši akumulator, anodno baterijo, slušalko in material za anteno itd., za enotno ceno Din 1200.—

Materijalu dodamo natančen načrt in opis, po katerem more vsakdo aparat sam sestaviti.

Plačilni pogoji so: polovico zneska pri naročitvi, polovico ob prevzemu aparata. Društvom, ki so izpolnila vse obveznosti do Prosветne zveze, dovolimo tudi na željo plačilo v štirih obrokih.

Poleg navedenih aparatov lahko izdelava naša delavnica, oz. lahko preskrbimo našim društvom vsakovrstne radioaparate, od najbolj enostavnih do največjih in najpopolnejših, vendar drugih kot spredaj navedenih, ne po tako nizki ceni. Cene za aparate, ki jih lahko izdelajo naši tehniki, so razvidne iz priloženega prospekta. Pripominjamo pa, da so v cenah tega prospekta obsežene tudi vse potrebščine, kot akumulatorji, baterije, slušalke, zvočniki itd.

V delavnici Prosветne zveze polnimo tudi akumulatorje za aparate naših društev.